

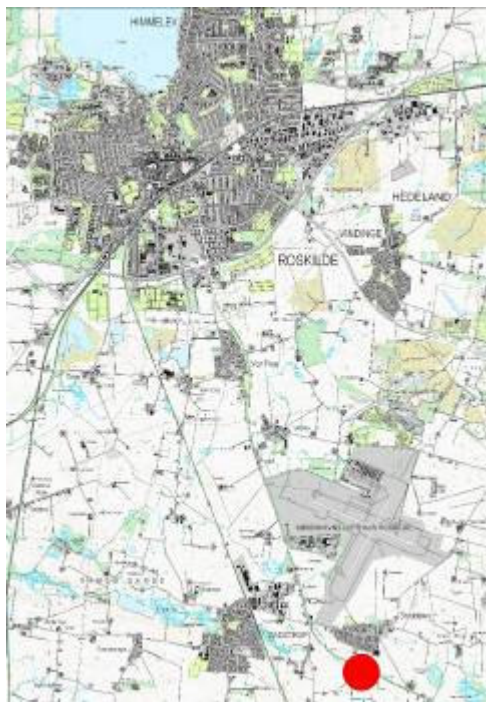
Hegn og gruber ved Blodhøj

Fig. 1. Udgravningen med Blodhøj i baggrunden. – Foto: Roskilde Museum.

ROM 2529
'SMEDEGADE'
Gruber/hegn
Sted nr. 02.05.09
Matr. nr. del af Snoldelev 5be, Snoldelev by
Snoldelev sogn
Tune herred
Roskilde (tidl. Københavns) amt

Baggrund

Foranlediget af omlægningen af vejkrydset Smedegade/Køgevej ved Snoldelev, foretog Roskilde Museum i februar 2008 en arkæologisk forundersøgelse af det berørte areal. Den nærliggende fredede bronzealdergravhøj "Blodhøj" (SB-nr. 020509-3) og en overpløjet gravhøj (SB-nr. 020509-28) umiddelbart sydvest for anlægsområdet gav særlig anledning til denne undersøgelse. I forundersøgelens søgegrøfter nærmest højene viste sig da også kogestensgruber og stolpehuller. På basis af disse resultater iværksatte Roskilde Museum en egentlig arkæologisk nøddudgravning.

Fig. 1. Udgravningen markeret på kort.

Udgravningens resultater

Der, hvor forundersøgelsen havde afdækket forhistoriske anlægsspor, blev der med gravemaskine afrømmet et udgravningsfelt på ca. 990 m². Under muldlaget kunne i alt 49 anlæg erkendes. Heraf var 28 stolpehuller, 3 gruber, 9 kogestensgruber, 3 grøfter, 1 moderne anlæg, 2 anlæg viste sig at være naturfænomener mens 3 udgik. 24 stolpehuller viste sig at indgå i en samlet konstruktion, et hegnsforløb.

Hegnsforløbet

Stolpehullerne beskrev to dobbelte hegnsforløb, som mødtes i vinkelform. Der var tale om en kraftig konstruktion med op til 0,5 m dybe stolpehuller. Visse steder forekom udskiftninger eller forstærkninger. Det tværgående spænd var nogenlunde ensartet, mellem ca. 1,8 og 2,2 m, mens det langsgående vekslede fra ca. 1,6 til 3,5 m. Hegnet blev ikke afdækket i sin helhed, men forsvandt to steder bort under den sydlige feltgrænse. I hjørnet, hvor de to forløb mødtes i en næsten ret vinkel, blev hegnet forstyrret af en moderne drængrøft. Her lå også en kogestensgrube, ligeledes skåret af drængrøften. Om dette anlæg har været samtidigt med hegnsforløbet, og dermed bevidst placeret, kan ikke afgøres. Et sådant dobbelt hegnsforløb leder tanken hen på overdækkede hegn – de såkaldte saddeltagshegn, der kendes fra o. 160 e. Kr. og frem. Der fandtes ingen arkæologiske fund i stolpehullerne, blot en smule trækul.

Gruberne

I to af gruberne fandtes enkelte potteskår. Gruben A2 var et cirkulært fyldskifte på næsten seks meter i diameter, hvor fylden havde en let tørveagtig karakter. Den kan muligvis være iblandet materiale fra den overpløjede høj. Sådanne gravhøje var netop opbygget af græstørv. Der var spredte fund af ukarakteristisk keramik, der er hårdtbrændt og henleder tanken på jernalder. Neolitikum kan dog ikke udelukkes og gruben kan dermed ikke dateres på redeligt grundlag. Gruben A44 indeholdt ligeledes ukarakteristisk keramik og var derudover præget af et lag rødbrændt ler tæt ved bunden.

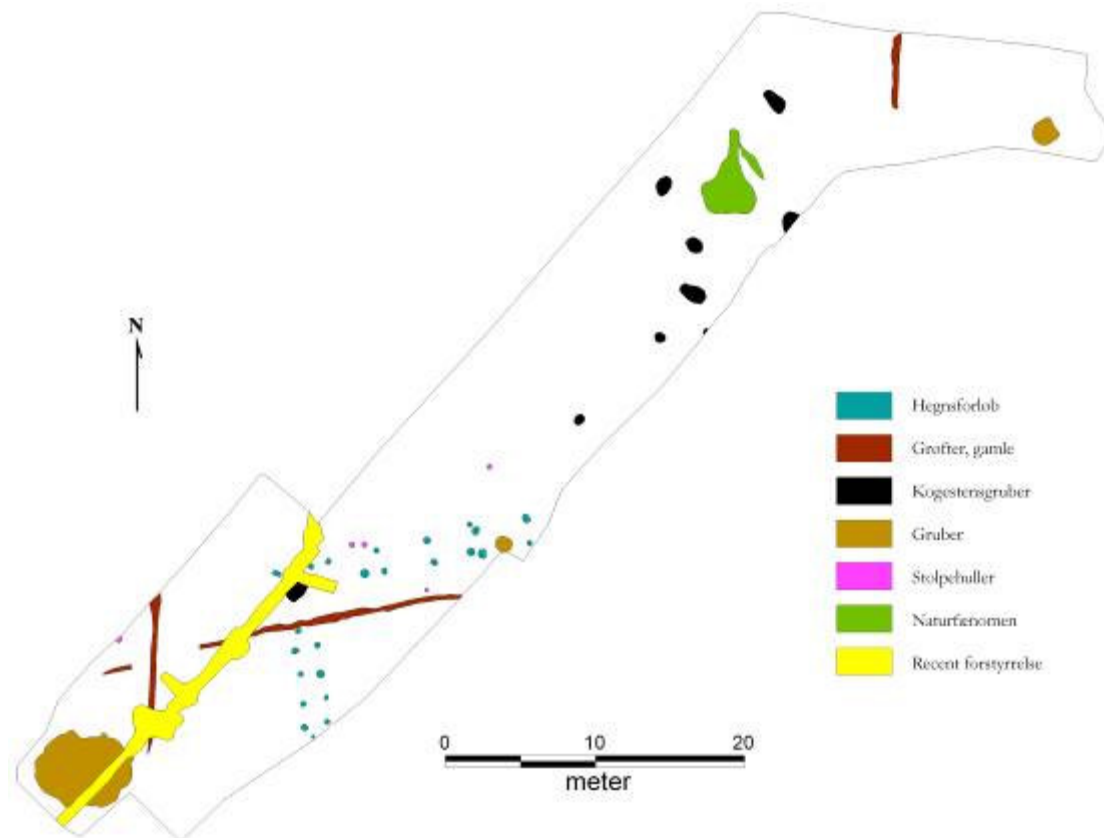

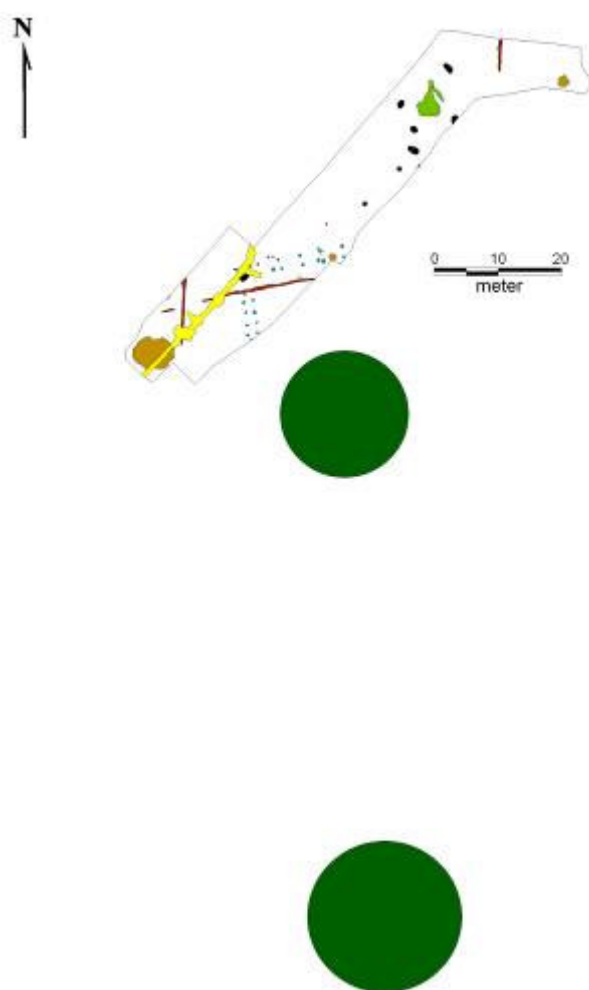
Fig. 3. Udgravningsfeltet.

Udgravningens betydning

Den væsentligste opdagelse er således et dobbelt hegnsløb, hvis fulde udstrækning ikke kan fastslås. Meget tyder dog på, at hegnet skal ses i relation til den overpløjede gravhøj og muligvis også "Blodhøj". Måske har der været tale om en slags indhegning af højen, alternativt kan hegnet være tilknyttet et gårdsanlæg, som ikke er blevet afdækket i forbindelse med udgravningen. Såfremt der er tale om en gård, må den have ligget klos op ad højen. Bebyggelse tæt ved gravhøj kendes fra den sønderjyske jernalderlandsby Galsted, dateret til 1. årh. e. Kr., der viste sig at være anlagt rundt om en bevaret bronzealderhøj. Mens "Blodhøj" formentlig skal dateres til ældre bronzealder, så er den overpløjede gravhøj i praksis udateret. Det samme gælder desværre det undersøgte hegnsløb og gruberne. Sandsynligvis vil vi kunne blive klogere på anlæggenes alder, hvis der blev foretaget udgravninger på området mod syd. Derudover vil hegnsløbets udstrækning kunne fastlægges, dets nøjagtige relation til den overpløjede høj erkendes og der vil opstå mulighed for at undersøge selve højtomten, som med tiden nedpløjes – og dermed ødelægges – mere og mere.

Roskilde Museum har i de seneste år undersøgt arkæologiske spor omkring en række gravhøje – blandt andet højen "Børsen" ved Allerslev, en ødelagt høj ved Margrethesminde, Osted, samt de store udgravninger ved anlæggelsen af golfbanen ved Ledreborg (se *ROMU. Årsskrift fra Roskilde Museum*, årg. 2005 og 2006). Det har vist sig, at der findes interessante oplysninger i mulden omkring disse gravhøje fra sten- og bronzealder. Ikke mindst er der blevet udgravet i massevis af de såkaldte kogestensgruber, som har været anvendt til blandt andet madlavning. Til gengæld findes der sjældent spor efter egentlig bebyggelse i højenes nærhed. En

tolkning kan derfor være, at man har genanvendt disse gravmonumenter i landskabet som en slags forsamlingspunkter – i rituel eller verdslig henseende.

Landskabet

Snoldelev sogn er beliggende på den vestlige del af den svagt bølgede, frugtbare og skovløse moræneflade på det østlige Sjælland, der går under navnet Heden. Det konkrete område er en del af et større plateau på o. 40 m.o.h., omkranset af byerne Salløv, Snoldelev og Havdrup mod henholdsvis nordvest, nordøst og syd. Det udgravede areal er beliggende umiddelbart syd for vejkrydset Køgevej/Smedegade og strækker sig langs med Smedegade mod sydvest, mens Køgevej afgrænser mod nordøst. Mod syd er undersøgelsesområdet begrænset af entreprisegrænsen. Området har hidtil været opdyrket land. Undergrunden består af gruset og stenet, gulbrunt ler. Muldlaget er generelt ca. 35 cm, dog ved den sydlige feltgrænse tykkere, 50-55 cm. Det tykke muldlag skyldes ganske givet materialet fra den overpløjede gravhøj, der tydeligt ses som en flad pukkel på marken umiddelbart syd for undersøgelsesområdet.

Fig. 4. Udgravningsfeltet med omtrentlig placering af den overpløjede høj samt Blodhøj (nederst).

Forløb, opmåling og dokumentation

Den arkæologiske udgravning forløb fra 7. til 11. april 2008. Vejret var generelt solrigt og stille, dog med undtagelse af en enkelt regnvejrsdag.

Opmåling blev foretaget med GPS. Udgravningens målesystem er dermed fæstnet horisontalt i UTM zone 32 Euref 89 og vertikalt i DVR 90.

På grundlag af forundersøgelsens resultater afrømmedes med gravemaskine et udgravningsfelt. Erkendte anlæg blev indridset med skovl og markeret med bambuspinde. Anlæg blev efterfølgende nummereret med fortløbende A-numre (A1, A2, A3 o.s.v.). Alle kulturhistoriske anlæg blev snittet. Anlæg, som indgik i erkendelige konstruktioner, blev snittet på tværs af dennes længderetning. Ingen anlæg blev tømt. Udgravning foregik med spade/skovl, til dels greb, når stenet fyld forekom. Såfremt fund påtræffedes, blev graveske anvendt. Anlæg, hvoraf mere end 5 cm var bevaret, blev tegnet på tegnefolie i målestok 1:10. Disse tegninger blev nummereret med fortløbende ST-numre (ST1, ST2, ST3 o.s.v.). Fladetegninger blev printet ud i papirformat på grundlag af GPS-opmålingen. På papirudprintet påførtes

A-numre, snitretning m.m., der efterfølgende blev lagret digitalt. Hjemtagne fund blev efterfølgende fortløbende x-nummereret (x1, x2, x3 osv.). Fotos blev optaget digitalt og opbevares i JPG- og RAW-format.

Fig. 5. Jernalderlandsbyen Galsted fra 1. årh. e. Kr. Anlagt omkring en gravhøj. – Efter Ethelberg 2003.

Udgravningens data

Daglig udgravningsleder og beretningsansvarlig var arkæolog, cand. mag. Ole Thirup Kastholm assisteret af museumstekniker Cille Krause, der desuden har forestået opmålingsopgaver med GPS. Ansvarlig for undersøgelsen var Roskilde Museum v/ museumsinspektør, mag. art. Tom

Christensen. Gravemaskine blev leveret af JL Entreprenørfirma ApS, Køge. Udgifter til forundersøgelsen og den efterfølgende arkæologiske nødudgravning blev i henhold til museumslovens § 26 stk. 2 og § 27 stk. 4 afholdt af bygherren, Vejdirektoratet. Sagens originaldokumentation opbevares på Roskilde Museum under j. nr.: ROM 2529.

Ole Thirup Kastholm
Arkæolog, cand. mag.
Roskilde Museum

Litteratur

Ethelberg, P. m. fl. 2003: *Det sønderjyske landbrugs historie. Jernalder, vikingetid og middelalder*. Haderslev.

Jensen, J. 2003: *Danmarks Oldtid. Ældre Jernalder 500 f. Kr. -400 e. Kr.* København.

År	Periode	
1500	Nyere tid	Nyere tid
	Middelalder	Middelalder
1050	Vikingetid	Yngre jernalder
900		
775/800	Germansk jernalder	Ældre jernalder
530		
375	Romersk jernalder	Ældre jernalder
160		
Kr.f.	Førromersk jernalder	
500	Yngre bronzealder	Bronzealder
1000	Ældre bronzealder	Bronzealder
1700	Senneolitikum	Yngre stenalder
2400	Stridsøksekultur/ Enkeltgravskultur/ Mellemlolitikum B	
2800	Tragtbægerkultur/ Mellemlolitikum A	Yngre stenalder
	Grubekeramisk kultur	
3200	Tragtbægerkultur/ Tidlig neolitikum	Ældre stenalder
3900	Ertebøllekultur	
5400	Kongemosekultur	Ældre stenalder
6800	Maglemosekultur	
9000	Ahrensburgkultur	Ældre stenalder
10.000	Brommekultur	
11.500	Federmesserkultur	Ældre stenalder
12.000	Hamburgkultur	

